

Rónai Mihályné Édesanyja

[1944.] November tizenötödikén mama elment a Gyöngyház utcába a húgához [Valériához]. Meg akarta kérdezni, hogy ők hova költöznek. Mert mindenkinek költöznie kellett. Kiskosztümben és városi cipőben ment át az Alkotmány utcából. Mama épp indult haza a húgától, amikor körülzárták a házat. Rettentően megijedt, amikor meglátta a nyilasokat, mert nála volt az a lista, amit a papával napokig írtak, hogy mit hova, kinél rejtettek el. Az összes holmijukat, az egész vagyonukat tulajdonképpen. Több helyre kellett tenni a rengeteg könyvet, szőnyeget, mit tudom én, mit. Igaz, mi már szereztünk nekik nagy nehezen svéd és svájci schutzpasst, de ott volt a lista. Az, hogy nála volt, az kész lebukás. Visszarohant a testvéréhez, a listát a vécéartály tetejére akarta tenni, de nem volt teteje, így beleesett a vízbe. Örökre eltűnt. Őket pedig elvitték.

Ketten látták még ezután a mamát. Először az exsógórom, Gyuri találkozott vele a téglagyárban. Aztán meghallottuk, hogy már elvitték. Gönyűig gyalogoltak. Véletlenül egy baldóci lány volt ott, és

a mama hozzá került. Ő volt az utolsó, aki látta. Ezt tőle tudjuk. Azt mesélte, mamának el volt törve a karja. Ki tudja, mit csináltak vele?

Azt mondták, hogy aki nem tud tovább gyalogolni, mehet tutajon. Persze mindenki jelentkezett. Már elégük volt. Esőben gyalog Pestről Gönyűig... Mind elpusztultak. Azért festettem én olyan sok holokausztképet, mert ez mindig előttem volt. Nemrég volt az újságban -- és én ezt addig nem tudtam -- , hogy a tutajokat ott helyben elsüllyesztették. Aki érezte, hogy süllyed a tutaj, beugrott a jeges vízbe -- november közepén, hogy az, milyen volt! -- , azokat lelőtték.